

Nataša Bodlaj,
OŠ Šmarje pri Kopru

Književna vzgoja in projekt SKUM

IZVLEČEK: V sklopu projekta SKUM¹ smo izbrali področje književne vzgoje in se povezali s pisateljem Vanjo Peganom. V projektu je sodelovalo 23 četrtošolcev. Vsebine smo načrtovali medpredmetno ter povezali slovenščino, družbo, italijanščino, likovno in glasbeno umetnost. Osrednja tema je bila obravnava umetnostnega besedila – kratka fantastična zgodba Vanje Pegana, Tonin. Zgodba je bila izdana kot slikanica in je napisana dvojezično, v slovenščini in v italijanščini. Slikanica Tonin je bila leta 2010 uvrščena v zbirko najboljših svetovnih otroških in mladinskih del in je dobila priznanje Bele vrane. Fantastična zgodba spodbuja k sprejemanju drugačnosti in ponuja spoznanje, da prijateljstvo nima meja. Učenci so spoznali pisatelja, ki je s svojo sproščenostjo in prijaznostjo naredil velik vtis na njih, zato so se za vse dejavnosti, ki smo jih izpeljali v povezavi z besedilom, še toliko bolj potrudili. Skozi celoten projekt so nadgradili svoje znanje in pridobili tudi na samopodobi. Sami so predlagali dejavnosti in bili ves čas soustvarjalci učnega procesa. Pokazali so svojo ustvarjalnost, zmožnost sodelovanja in se učili kritičnega mišljenja. Izvedba projekta je bila zelo uspešna, za kar se lahko zahvalim koordinatorju projekta, Vladimirju Pircu, ki mi je nudil podporo in me dodatno motiviral.

Ključne besede: projekt SKUM, fantastična zgodba, Vanja Pegan, medpredmetno povezovanje, kulturno-umetnostna vzgoja

Literature Education and Project SKUM

Abstract: As part of the project SKUM², 23 fourth graders together with their teacher decided to cover the area of literature and to connect with Vanja Pegan, a Slovenian writer. Through cross-curricular teaching, the subject areas of Slovenian, Social Sciences, Italian, Visual Art Education as well as Music Education were

1 Kratice logotipa so izpeljane iz ključnih besed: sporazumevanje (S), kultura (K), umetnost (UM).

Področja umetnosti v okviru projekta: likovna umetnost, plesna umetnost, književna vzgoja, uprizoritvena umetnost, glasbena umetnost, vizualna umetnost in multimedija.

2 The Slovenian acronym SKUM is derived from the keywords in Slovenian: communication (S), culture (K), art (UM).

The project covers the following fields of art: fine art, dance, literature, performing art, music, visual art, and multimedia.

brought together. The lessons revolved around a literary text, more specifically, a fantasy short story titled »Tonin« by Vanja Pegan. The story was published as a bilingual Slovenian-Italian picture book. It was selected for a prestigious catalogue of international children's and youth literature recommendations and won the White Raven award for children's literature in 2010. The fantasy story promotes the acceptance of diversity and the value of true friendship, which knows no boundaries. The writer's pleasant and laid-back nature left a lasting impression on the pupils when they met him in person. As a result, they were only too eager to carry out all the tasks based on the literary text. The project broadened the participants' knowledge and boosted their self-esteem.

By putting forward their own ideas about the potential activities, the pupils were active co-creators of the learning process for the duration of the project. They demonstrated their creativity and fostered collaboration and critical thinking. The coordinator, Mr Vladimir Pirc, who lent all his support and strengthened our motivation throughout, should receive due credit for the enormous success of the project.

Keywords: project SKUM, fantasy story, Vanja Pegan, cross-curricular integration, cultural and art education

O projektu SKUM

Temeljni ideji projekta SKUM³ je zasnoval profesor dr. Robi Kroflič s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Prva ideja govori o umetniški izkušnji, ki ima velik pedagoški potencial, saj dostopa do spoznanja realnosti na poseben način, kot simbolno posredovana izkušnja s številnimi pozitivnimi učinki, kot je spodbujanje mnogoterih inteligentnosti (Gardner), ustvarjalnosti (Robinson), narativnega mišljenja (Bruner), inovativnih oblik učenja (Pringle) ter oblikovanja samopodobe (Nussbaum).

Druga ideja je, da so za razvoj kulture subjektivizacija, fikcijskost in mnogopomenskost izkušnje, ki jo dosežemo z umetniškimi jeziki, enako pomembni kot znanstveni diskurzi (SKUM, O projektu, b.d.).

Po mnenju dr. Krofliča je v projektu umetnost tista, ki išče odgovore tudi o smislu bivanja, kritični družbeni refleksiji, ki aktivira, skratka, pripomore tudi k osveščanju o pomenu kompetence kulturna zavest in izražanje.⁴

Temeljna cilja projekta SKUM sta ugotoviti, koliko in na kakšen način vrtci in šole omogočajo otrokom/ mladostnikom stik z vrhunskimi umetniškimi izkušnjami; razvijati didaktične pristope in nove oblike povezovanja vzgojno-izobraževalnega dela z umetniškimi dejavnostmi ter pri tem vključiti tudi manj uveljavljena področja umetnosti.

Načrtovanje medpredmetnega učnega sklopa v okviru projekta SKUM

V projekt SKUM sem vključena od šolskega leta 2018/19. V letošnjem šolskem letu so otroci večkrat izrazili željo, da bi spoznali kakšnega pisatelja, zato sem se povezala s pisateljem Vanjo Peganom. Predstavila sem mu svoje ideje, nato sva se dogovorila, kako bo potekal dan, ko bo pisatelj v našem razredu.

Zasnovan je bil učni sklop, kjer smo sledili ciljem učnih načrtov različnih predmetov: slovenščina, družba, likovna umetnost, glasbena umetnost, italijanski jezik.

Vzgojni cilji so bili načrtovani v skladu s cilji projekta SKUM (glej na str. 42). Pri učencih sem razvijala naslednje sposobnosti: pozorno poslušanje; zaupanje vase; krepitev samopodobe; sodelovanje, spoštovanje do vseh udeležencev; razvijanje naklonjenosti do umetnosti.

V okviru sklopa smo načrtovali dejavnosti pred branjem književnih del, obravnavo književnih del Vanje Pegana, dejavnosti po branju književnih del.

Dejavnosti pred branjem književnih del

a) Razmišljanja učencev o pisateljih

Zanimalo me je, kakšne predstave imajo učenci o pisateljih. Moje vprašanje, kdo je pisatelj, je med

³ Projekt SKUM je bil izbran v okviru prednostne osi 10. Znanje, spretnosti in vseživljenjsko učenje za boljše zaposljivost, na razpisu za naslovom Javni razpis za sofinanciranje operacije razvoja in udejanjanja inovativnih učnih okolij in prožnih oblik učenja za dvig splošnih kompetenc - razvoj sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo.

Operacijo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Projekt poteka od 18. avgusta 2017. Končal se bo 30. junija 2022.

⁴ Ta kompetenca poudarja ustvarjalno izražanje zamisli, izkušenj in čustev v različnih medijih, vključno z glasbo, upodabljalnimi umetnostmi, literaturo in vizualnimi umetnostmi. Bistveni so znanje, spretnosti in odnosi, ki so povezani s to kompetenco. Kulturno znanje vključuje zavest o lokalni, nacionalni in evropski kulturni dediščini ter njenem pomenu v svetu. Zajema temeljno poznavanje glavnih kulturnih del, vključno s popularno sodobno kulturo. Bistveno je razumeti kulturno in jezikovno raznovrstnost v Evropi in drugod po svetu, potrebo po ohranitvi ter pomen estetskih dejavnosti v vsakdanjem življenju. Spretnosti: upoštevanje tega vidika umetnostnih del in uživanje v njih ter njihovih predstavitev. Lastno izražanje skozi različne medije z uporabo prirojenih sposobnosti. K spretnostim spada tudi sposobnost za povezovanje lastnih ustvarjalnih in izraznih pogledov z mnenji drugih ter prepoznavanje družbenih in gospodarskih priložnosti v kulturni dejavnosti. Kulturno izražanje je bistveno za razvoj ustvarjalnih spretnosti, ki jih je mogoče prenesti na več poklicnih področij. Odprt odnos. Pravo razumevanje lastne kulture in občutek identitete sta lahko osnova za odprt odnos in spoštovanje do različnega kulturnega izražanja. Pozitiven odnos zajema tudi ustvarjalnost, pripravljenost za negovanje estetskih možnosti z umetnostnim izražanjem in sodelovanje v kulturnem življenju (koordinator projekta, avtorica).

OPERATIVNI CILJI SKLOPA:

- berejo umetnostna besedila pisatelja Vanje Pegana in jih interpretirajo,
- obnovijo kratko fantastično zgodbo in izrazijo svoje mnenje,
- pišejo ustvarjalno besedilo,
- poznajo ekološko problematiko domačega kraja in iščejo izvirne rešitve zanjo,
- napišejo pismo predsedniku,
- opišejo svoj sanjski kraj,
- primerjajo značilnosti pravljic in kratkih fantastičnih zgodb,
- izbrano zgodbo upodobijo skozi strip,
- na način pripevanja se naučijo šavrinsko ljudsko pesem,
- spoznajo kulturno dediščino domačega kraja – Šavrinko in šavrinsko narodno nošo,
- oblikujejo slovar šavrinskega narečja,
- izdelajo publikacijo svojega domačega kraja,
- izdelajo lastno razglednico in jo pošljejo na domač naslov,
- odigrajo dialog v italijanskem jeziku,
- opravijo evalvacijo opravljenih dejavnosti.

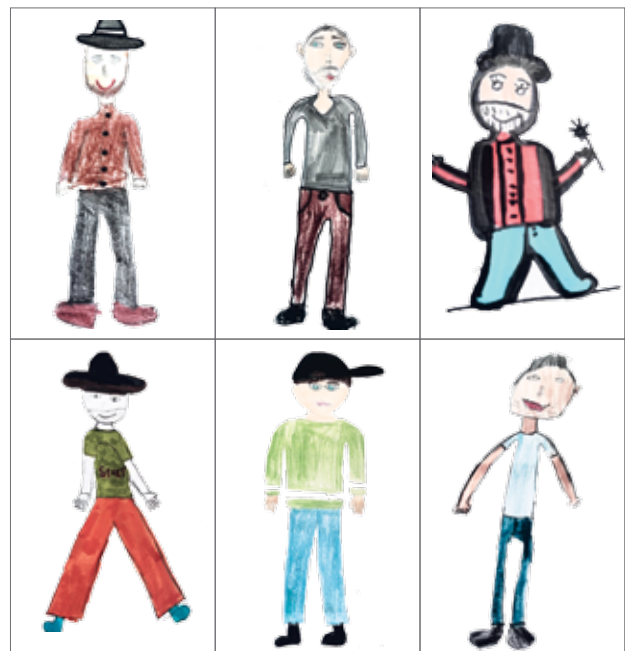
učenci povzročilo kar nekaj zmede. Večina jih je odgovorila, da je pisatelj tisti, ki piše zgodbe. Oglasila se je učenka, ki je rekla, da odgovor ni ustrezen, saj so potem tudi oni pisatelji, ker pišejo zgodbe. Učenci so se nato uskladili, da je pisatelj tisti, ki piše knjige. Ko sem jih vprašala, kakšen naj bi pisatelj bil, so bile ideje zelo različne.

Nekateri so menili, da je pisatelj starejša gospa ali gospod, ki je zelo pameten, resen in prijazen. Nosi klobuk in lepe obleke. Nekateri so menili, da je pisatelj lahko vsak, ni pomembno, kako je videti, mora pa biti pameten. Nekateri so menili, da mora pisatelj lepo pisati, da mora imeti veliko domišljije pa tudi veliko časa. Ker se ukvarja s knjigami, ne more toliko skrbeti zase, zato je neobrit in ima neurejeno pričesko. En učenec je rekel, da mora pisatelj dobro znati slovensko in da mora biti zabaven, zato se oblači smešno. Vsi so menili, da šola za pisatelje ne obstaja.

b) Razmišljanja učencev o nastanku knjige

Vprašala sem jih še, če vedo, kako nastane knjiga. Večina je rekla, da pisatelj napiše knjigo, jo natisne v več izvodih in nese v knjigarno. Dve učenki sta rekli, da mora knjiga prej v založbo in se zanjo naredi reklama. En učenec je rekel, da mora knjigo nekdo prej prebrati in popraviti napake. Trije učenci pa so omenili še ilustratorja. Vnela se je razprava ali pisatelj piše knjige s svojim rokopisom ali s pomočjo tipkovnice na računalniku. Učenci so se nato zedinili, da ne piše »na roko«.

Učencem sem pokazala projekcijo (PPT) Kako nastane knjiga, ki sem jo sama pripravila. Učenci so pozorno poslušali. Povedala sem jim, da sem povabila pisatelja Vanjo Pegana, ki bo predstavil svojo knjigo in povedal, kako je nastala. Učenci so bili navdušeni in so se zelo zabavali, ko sem jim rekla, naj pisatelja Vanjo Pegana narišejo, kot si ga predstavljajo.

Slika 1: Domišljjski portret Vanje Pegana.

Obravnava književnih del Vanje Pegana

Učencem sem želela Vanjo Pegana predstaviti kot pisatelja, zato smo obravnavali še dve njegovi deli.

a) Obravnava knjige *Citronček in Giovanin*

Cilji: Učenci/učenke razvijajo zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil ter zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih (»strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorenje/govorni nastop); svoje ugotovitve o umetnostnih besedilih predstavijo ter vrednotijo in utemeljijo svoje mnenje; pridobivajo literarnovedno znanje (Učni načrt, Slovenščina, 2018).

- **Branje in pripovedovanje kratke fantastične zgodbe**

Slikanico sem najprej otrokom prebrala, nato sem zgodbo pripovedovala ob ilustracijah.

Pred branjem sem razložila, zakaj je junaku ime Giovanin (naše ozemlje je bilo med prvo in drugo svetovno vojno pod italijansko oblastjo).

Šele, ko sem pokazala ilustracije, so otroci razumeli, da je citronček vrsta metulja. Učenci so povedali, da so mislili, da je Citronček prijatelj, dedek ali nekakšno pravljичno bitje, ki se pogovarja z glavno književno osebo Giovaninom. Z učenci smo si ogledali kratek posnetek o dnevnik metuljih (Razmisli, oceni: dnevni metulji, maj 2019).

- **Interpretacija kratke fantastične zgodbe**

Učence sem najprej vprašala, kakšen bi bil motiv zgodbe. Učenci so kot motiv določili skrb za okolje in onesnaževanje. Doumeli so, da je čas dogajanja postavljen v preteklost, medtem ko je kraj dogajanja določen. Bili so prijetno presenečeni, da se zgodba dogaja v našem okolju, saj sta omenjeni mesti Piran in Trst. Otroci so nato označili književni osebi. Citronček je bil, po njihovem mnenju, v vlogi bitja, ki daje dobre nasvete, medtem ko je bil Giovanin oseba, ki širi njegove nasvete med ljudi. Povzela sem, da se v zgodbi prepletata resnični in fantastični svet in povabila učence, da utemeljijo mojo poved. Učenci so razložili, da je resnično mesto Piran, da so ljudje nekoč lovili ribe in živeli bolj skromno, brez strojev. Povedali so, da je resničen pojav strojev, ki so olajšali delo ljudi in da so verjetno tudi takrat kot danes obstajali ljudje, ki so se borili za zdravo okolje. Fantastičen je del, ko se Giovanin pogovarja z metuljem, saj metulji ne govorijo.

- **Poustvarjanje besedila**

Cilj: poznajo ekološko problematiko domače pokrajine in zanjo iščejo ustvarjalne rešitve

Sledilo je samostojno delo učencev. Učenci so opravili dve dejavnosti. Skozi prvo so razmišljali o ekoloških problemih, ki so v zgodbi navedeni. Ljudem so morali podati nasvete, kako naj ravnajo, da ohranijo naš planet zdrav. Kratko fantastično zgodbo so obnovili in o njej podali svoje mnenje.

b) Obravnava knjige Mesto 2000

Cilji: Učenci/učenke razvijajo zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil ter zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih (»strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje/govorni nastop);

svoje ugotovitve o umetnostnih besedilih predstavijo ter vrednotijo in utemeljijo svoje mnenje; pridobivajo tudi literarnovedno znanje (Učni načrt, Slovenščina, 2018).

- **Branje in interpretacija slikanice**

Tema *Mesta 2000* je vojna. Utopija na izviren način opisuje vojno in njene posledice, hkrati pa se zaključi srečno. Pisatelj v ospredje postavi otroke, ki si izborijo mir.

Učenci so se strinjali, da je vojna grozna in da je treba vojne preprečiti. En učenec pa je rekel, da si težko predstavlja vojno, ker je ni doživel.

Na podlagi njegove izjave sem učencem pokazala odlomek iz filma *Dnevnik Ane Frank* (Anne Frank, *The Whole Story*, 18. feb. 2020).

Učence je odlomek presunil in vsi so rekli, da ne morejo razumeti, zakaj se takšne grozote še danes dogajajo.

Spet smo razmišljali o resničnem in fantastičnem delu zgodbe. Učenci so povedali, da so resnične vojne in resnične so posledice vojn. Fantastično se jim je zdelo, da so otroci s celega sveta pritekli in premagali vojake. Menili so, da otroci ne bi znali in ne bi mogli sami zgraditi mesta. Povzeli pa so sporočilnost zgodbe: »Če bi se vsi uprli vojn, vojn ne bi bilo več.«

- **Poustvarjanje**

Učence sem vprašala, kaj bi lahko oni naredili, da vojn ne bi bilo več. Predlagali so, da bi napisali pismo predsedniku ali vladi. Glede na to, da se o zgradbi in obliki pisma še niso pogovarjali, sem vprašala, ali je kdo že napisal kakšno pismo ali ga videl. S skupnimi močmi smo napisali osnutek pisma. Učenci so nato v dvojicah napisali kratko pismo vladi ali predsedniku, v katerem zahtevajo prekinitev vojn.

Opisati so morali tudi svoje sanjsko mesto, ki bi ga zgradili na vojnem področju, torej nekakšno mesto miru.

c) Obravnava umetnostnega besedila Tonin – dan s pisateljem

Cilji: Učenci/učenke razvijajo zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil ter zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih (»strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje/govorni nastop); svoje ugotovitve o umetnostnih besedilih predstavijo ter vrednotijo in utemeljijo svoje mnenje; pridobivajo tudi literarnovedno znanje (Učni načrt, Slovenščina, 2018).

Učenci so z nestrpnostjo čakali dan, ko je v naš razred stopli težko pričakovani pisatelj Vanja Pegan. Z njim je prišel tudi koordinator projekta SKUM, Vladimir Pirc.

Pisatelj se je najprej predstavil in opisal svoj opus. V nadaljevanju je avtor pojasnil, kako je nastala knjiga *Tonin*. Učenci so pozorno sledili razlagi, kako je avtor sodeloval z ilustratorko Fulvio Zudič. Posebej zanimivi so bili osnutki ilustracij, ki jih je pisatelj pokazal. Avtor je učencem kratko fantastično zgodbo prebral, medtem sem učencem kazala ilustracije.

Učenci so še glasno prebrali zgodbo, nato sva s pisateljem tandemsko vodila interpretacijo besedila. Otroci so ves čas sodelovali, kar je bil dober

Slika 2: Vanja Pegan bere.

Učence vprašam, kakšen je motiv prebranega besedila (prijateljstvo); kaj nam knjiga sporoča (prijateljstvo nima meja).

Kdo so književne osebe in kako bi jih označili (mama – delavna, skrbna, dobrosrčna; Tonin – pogumen, prijazen, radoveden; France – delaven, drugačen – jeclja, dober prijatelj)?

Književni čas in kraj: preteklost, Šavrinško gričevje (Padna)

Neznane besede: strigon, tolovaj, pipec, skržati

Kdo je Tonin? Kakšno je njegovo opravilo?

Kdo je France? Kakšno je njegovo opravilo?

Kaj Tonin in France skupaj počneta?

Zakaj imajo ljudje Franceta za čudnega?

Kako France pokaže svojo naklonjenost do Tonina?

Kako Tonin pokaže svojo naklonjenost do Franceta?

Slika 3: Izsek iz učne priprave.

pokazatelj, da so zgodbo res dobro poslušali. Znali so odgovoriti prav na vsa vprašanja.

Učenci so samostojno zapisali motiv zgodbe, oznako književnih oseb in razložili neznane besede. Namerno nisem zahtevala dogajalnega časa in kraja, ker sem želela, da ga zapišejo, medtem ko primerjajo značilnosti ljudske pravljice in kratke fantastične zgodbe.

Učenci so bili pri ugotavljanju značilnosti zelo suvereni in so pokazali veliko znanja.

- **Poustvarjanje besedila**

Cilji: učenci in učenke pišejo besedila tistih vrst, ki so predpisana s tem učnim načrtom; tvorijo besedilno vrstno ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, skladno z jezikovno in slogovno normo knjižne zvrsti.

Sledilo je delo v dvojicah. Učenci so dobili nalogo, da zgodbo prenesejo v današnji čas. Otroci so svoje zapise zgodb prebrali pisatelju. Pisatelj je vsem zgodbam prisluhnil, pohvalil izdelek in podal svojo evalvacijo. Učenci so imeli možnost, da svoje zapise zgodb moderirajo glede na avtorjevo evalvacijo.

Učenci so ob slovesu pisatelju obljubili, da mu bodo poslali vse svoje izdelke.

d) Dejavnosti po obravnavi književnih del

- **Zgodba *Tonin* v obliki stripa**

Cilji: Učenci in učenke v likovnih izdelkih sledijo likovni nalogi s vključitvijo primernih načinov linearnega izražanja; risanjem stripa in poznavanjem odnosa med sliko in besedilom (Učni načrt, Likovna umetnost, 2011).

Učencem sem pri pouku likovne umetnosti predstavila likovni problem o zasnovi stripa.

V kratki projekciji so spoznali značilnosti stripa in se pogovorili o povezavi med pisano besedo in ilustracijo. Skupaj smo napisali tudi kriterije uspešnosti. Učenci so se pri ustvarjanju stripa zelo zabavali, čeprav so morali dobro razmisliti, kako fantastično zgodbo strniti v nekaj ključnih dogodkov. Nastalo je kar veliko dobrih stripov.

- **Publikacija domačega kraja**

Cilji: Učenci in učenke znajo opisati nekaj naravnih, družbenih in kulturnih značilnosti domače pokrajine; poznajo nekaj primerov naravne in kulturne dediščine v domači pokrajini; znajo samostojno načrtovati dejavnosti za dosego cilja (Učni načrt, Družba, 2011).

Pri družbi smo obravnavali domači kraj in domačo pokrajino. Ker je v slikanici *Tonin* omenjeno Šavrinsko gričevje, smo še enkrat ponovili vsebino o domačem kraju in pokrajini. Učenci so se združili v skupine glede na kraj, v katerem živijo, in skupaj izdelali publikacije domačega kraja. Učenci so se pri izdelavi publikacije res potrudili. V pisnih virih so iskali bistvene podatke, jih zapisali, samostojno izbrali slikovno gradivo in poskrbeli za estetski izgled izdelka. Izdelke smo razstavili v učilnici.

- **Slovar šavrinskega narečja**

Cilj: Učenci in učenke opazujejo, primerjajo, prepoznavajo in poimenujejo oz. opisujejo izgovorne podobnosti in razlike med slovenskim, narečnim in tujim jezikom, ki se ga učijo (Učni načrt, Slovenščina, 2018).

V slikanici *Tonin* najdemo narečno besedo štrigon – čarovnik. Večina učencev narečja ne pozna, zato so tisti, ki ga dobro poznajo, predlagali, da bi naredili narečni slovar. Izbrali smo narečne besede, ki so uporabljene v

Slika 4: Nekaj strani iz slovarja.

slikanici *Tonin*. Veliko narečnih besed izhaja iz italijanščine, zato sem predlagala, da bi naredili trijezični slovar: narečje, slovenščina in italijanščina. Vsak učenec si je izbral eno narečno besedo, jo prevedel v slovenščino in italijanščino ter jo ilustriral. Učenci so si med seboj pomagali in sodelovali, če pa so bili v dilemi, smo se skupaj dogovorili o pomenu. Nekateri besede so bile res težke za upodobitev, ampak so se učenci dobro znašli. Slovar smo zvezali v knjigo.

- **Igra vlog v italijanščini**

Cilji: Učenci in učenke razumljivo izgovarjajo posamezne besede in povedi; sodelujejo v preprosti igri vlog; zaznajo kulturno raznovrstnost svojega življenjskega okolja (Učni načrt, Italijanski jezik, 2011).

Otroške knjige Vanje Pegana so izvorno pisane v slovenskem in italijanskem jeziku, saj je naše območje dvojezično (opomba: izjema so KS Šmarje, Marezige, Dekani in Gračišče). V ta namen sem pripravila igro vlog v italijanščini in učence povabila k uprizoritvi te igre vlog. Učenci so svoje vloge prebrali in interpretirali. Nekateri so se v svoje vloge res dobro vživeli. V veliko zadovoljstvo mi je bilo, da so vsi učenci, kljub različnim nivojem znanja italijanskega jezika, želeli brati vloge in nastopiti pred sošolci.

- **Petje šavrinske ljudske pesmi**

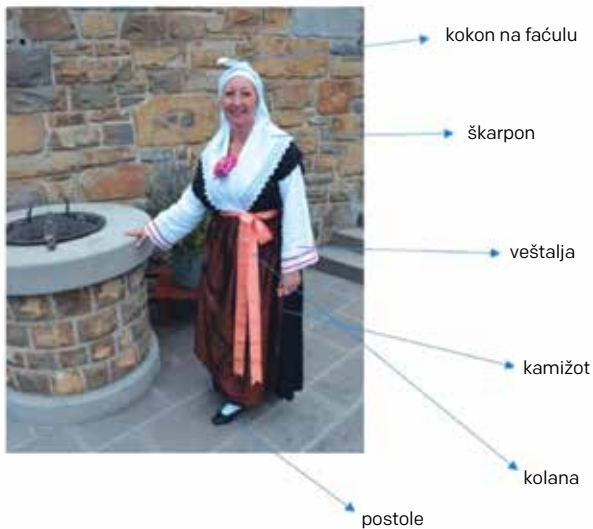
Cilji: Učenci in učenke pojejo enoglasne in dvoglasne ljudske ter umetne pesmi; razlikujejo med ljudsko in umetno glasbo; pri delu izkažejo osebno angažiranost (Učni načrt, Glasbena umetnost, 2011).

Šavrinsko gričevje je bilo znano po Šavrinkah ali jajčaricah. Kmečka dekleta in žene so se ob koncu tedna peš odpravila v Trst, kjer so prodajala jajca in razne pridelke. Pri pouku glasbene umetnosti smo spoznali posebnost njihovih oblačil (noša), nato pa smo si ogledali in prisluhnili ljudski šavrinski pesmi »Sen jo vidu« (Fermo, 2013).

Besedilo smo najprej prebrali in prevedli narečne besede. Pesem so se učenci učili z metodo pripevanja.

- **Izdelava razglednic s šavrinskimi motivi**

Cilji: Učenci in učenke znajo opisati nekaj naravnih, družbenih in kulturnih značilnosti domače pokrajine; tvorijo besedilno vrstno ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo; uporabijo v likovni nalogi primerne načine linearnega izražanja (Učni načrt, Družba,

Slika 5: Izsek iz učnega lista za učence.

2011; Učni načrt, Slovenščina, 2018; Učni načrt, Likovna umetnost, 2011).

Na pobudo učencev smo eno uro slovenščine posvetili oblikovanju razglednice s šavrinskimi motivi, ki so jih učenci napisali in poslali domov. Najprej smo se pogovorili o motivu; kaj narisati, da se bo videlo, da je na razglednici motiv iz naših krajev. Učenci so omenjali oljke, vinsko trto, kulturne znamenitosti, gričevje pa tudi šavrinsko nošo. Razglednice so učenci poslali svojim starim staršem.

S to dejavnostjo smo sklop vsebin v povezavi s knjigo *Tonin* zaključili.

Sklep

Vsi cilji sklopa so bili uresničeni. Med dejavnostmi smo uresničili še nekatere nove cilje z dejavnostmi, ki so jih predlagali učenci npr. izdelali smo slovar in razglednice, kar pomeni, da so jih dejavnosti navdušile. Za učence je pomembno, da so soustvarjalci učnega procesa – predlagajo vsebine ali dejavnosti, učitelj pa jim pomaga pri izvedbi. Menim, da so v vse izdelke vložili veliko truda in so bili na njih ponosni.

Tudi sama sem prišla do novih spoznanj, idej in bila deležna spodbude in podpore s strani koordinatorja. S pisateljem sva bila dober tandem – takšnega soustvarjalca si lahko samo želiš. Vsekakor je bila to izkušnja, ki mi ponuja odskočno desko za nove dejavnosti.

Menim, da izkustveno učenje preko umetnostih del odpira aktualne teme, spodbuja različne poglede na stvari in možnosti za ustvarjalno ter zanimivo delo v razredu. Učenci se veliko naučijo in lahko izrazijo svojo

ustvarjalnost. Otroci krepijo svojo samopodobo in se učijo kritičnega mišljenja.

Projekt ne bi smel biti »samo projekt«, ampak stalnica v praksi učiteljev, profesorjev in vzgojiteljev. Prizadevati bi si morali, da bi sodelovanje z umetnikom postala ustaljena praksa. Res pa je, da za tovrstno sodelovanje vzgojno-izobraževalne ustanove nimajo posebej namenjenih finančnih sredstev, kar zna biti težava. Povsem razumljivo je, da umetniki ne bodo sodelovali brez plačila, od katerega je odvisen njihovo preživetje.

Kljub temu sem si zastavila cilj, da bom vsako leto povabila v razred vsaj enega umetnika in ponudila otrokom še drugačno perspektivo dojemanja umetnosti.

Viri in literatura

- Bodlaj, N. (2021). Kako nastane knjiga. (Power Point). Delovno gradivo.
- Anne Frank, *The Whole Story*, 2001. (18. februar 2020). *Dnevnik Ane Frank* [Video]. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=tawcy2oJhZl>.
- Fermo, D. (22. januar 2013). *Galegaria: Sen jo vido gore dole*. [Video]. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=ZHunBg-PB7M>.
- Fran (2014). *Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša*. Pridobljeno s <http://www.fran.si>.
- Kroflič, R., et. al. (2010). *Kulturno zlahtenje najmlajših: razvoj identitete otrok v prostoru in času preko raznovrstnih umetniških dejavnosti*. Ljubljana: Vrtec Vodmat. Pridobljeno s https://www.vrtecvodmat.si/fupld/398/kulturnozlahtenjenajmlajsh_zaiten.pdf.
- Pegan, V. (1999). *Citronček in Giovanin*. Koper: Založba Libris.
- Pegan, V. (2000). *Mesto 2000*. Koper: Založba Libris.
- Pegan, V. (2009). *Tonin*. Piran: Mestna knjižnica Piran.
- Pirc, V. (b.d.). *Kulturna zavest in izražanje*. Pridobljeno s <https://www.skum.si/strokovne-podlage/kulturna-zavest-in-izrazanje/>.
- RTV Slovenija (11. maj 2019). *Razmisli, omeni: Dnevni metulji*. [Video]. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=BQu0-4n7ovU>.
- SKUM (b.d.). *O projektu*. Pridobljeno s <https://www.skum.si/o-projektu/osebna-izkaznica/>.
- Učni načrt (2011). *Osnovna šola z slovenskim učnim jezikom na narodnostno mešanem območju slovenske Istre. Italijanščina kot drugi jezik*. [Elektronski vir]. Predmetna komisija, Neva Šečerov idr. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/Narodno-mesano-obmocje-Slovenske-Istre/S-slovenskim-ucnim-jezikom/Italijanscina-kot-drugi-jezik.pdf>.
- Učni načrt (2011). *Program osnovna šola. Družba*. [Elektronski vir]. Predmetna komisija Meta Budnar idr. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_druzba_OS.pdf.
- Učni načrt (2011). *Program osnovna šola. Glasbena vzgoja*. [Elektronski vir]. Predmetna komisija Ada Holcar idr. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_glasbena_vzgoja.pdf.
- Učni načrt (2011). *Program osnovna šola. Likovna vzgoja*. [Elektronski vir]. Predmetna komisija Natalija F. Kocjančič idr. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_likovna_vzgoja.pdf.
- Učni načrt (2018). *Program osnovna šola. Slovenščina*. [Elektronski vir]. Predmetna komisija Mojca Poznanovič Jezeršek idr. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.